

โครงการสร้างสรรค์พลังแผ่นดิน

: การพัฒนาประเทศแบบองค์รวม

แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 ที่สิ้นสุดลงเมื่อ ปี 2544 นั้น นับเป็นก้าวที่สำคัญของกระบวนการวางแผนของประเทศไทยที่เน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของคนไทยทุกภาคส่วนทั้งในด้านการจัดทำแผนและการแปลงแผนสู่ภาคปฏิบัติ มีการปรับแนวคิดการพัฒนาจากเดิมที่เน้นการพัฒนาเศรษฐกิจเป็นหลักมาเป็นการเน้น **“คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา”** ซึ่ง **ประการแรก** หมายถึง การพัฒนาที่ให้ความสำคัญกับคนเป็นการพัฒนาในลักษณะองค์รวม ไม่แยกส่วนโดยจะเกิดขึ้นต่อเมื่อประชาชนหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้รับโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนานั้นๆ ตั้งแต่ต้นภายใต้บรรยากาศที่เอื้ออำนวย และ **ประการที่สอง** หมายถึง การพัฒนาระบบรอบตัวคนจะต้องเอื้อต่อคนในการมุ่งประโยชน์สุขและความเสมอภาคของทุกคนร่วมกัน ยกตัวอย่าง เช่น ระบบที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมรวมทั้งระบบการบริหารจัดการที่ดี ที่มีความโปร่งใสและมีความรับผิดชอบต่อสังคมอย่างจริงจัง

“โครงการสร้างสรรค์พลังแผ่นดินมุ่งสร้างกระบวนการเรียนรู้เพื่อการแปลงแผนฯ 9 ไปสู่การปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง”

การเปลี่ยนแปลงทั้งในระดับโลกและการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับประเทศไทยในช่วงระยะเวลาของแผนพัฒนาฉบับที่ 8 (2540 - 2544) สามารถเห็นได้ชัดเจนว่ามีมากมายทั้งที่ส่งผลร้ายแรงต่อประเทศและส่งผลดีในแง่ของการที่ประเทศปรับตัวรับมือกับการเปลี่ยนแปลง ตัวอย่าง เรื่องที่อยู่ใกล้ตัวได้แก่ วิกฤตเศรษฐกิจ ราคา น้ำมันแพง การจัดทำรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 การเลือกตั้งในระดับต่าง ๆ อันเป็นผลจากการปฏิรูปการเมือง การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น ฯลฯ แผนพัฒนาฉบับที่ 8 ฝ่า

กระแสนการเปลี่ยนแปลงจนครบ 5 ปี ผู้เขียนพบว่า แผนพัฒนาฉบับที่ 8 ได้มีส่วนช่วยขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ ในรูปแบบของการใช้กระบวนการมีส่วนร่วมจากภาคส่วนต่างๆ รวมทั้งประชาชนได้มีส่วนร่วมเพื่อผลักดันแผนปฏิบัติการและโครงการต่าง ๆ มากขึ้น มีการขึ้นรูปเป็นโครงสร้างประชาคม กระจายกันทั่วประเทศ คนไทยเริ่มคุ้นเคยกับการหันหน้ามาคิด ปรีกษาหรือร่วมกัน ร่วมกันทำหรือแยกกันทำเป็นเรื่องของแต่ละภูมิภาคและเหตุการณ์ แต่ที่สำคัญคือการมองเป้าประสงค์ร่วมกัน เข้าใจ

ว่าในภาพรวมเราจะทำอะไรร่วมกันไป
สู่จุดใด และเราคงไม่ปฏิเสธว่าแนวทาง
ปฏิบัติเช่นนี้คือ “หัวใจของแผนพัฒนา
ฉบับที่ 8” ที่จำเป็นจะต้องตกย้ำและ
สร้างสรรค์ให้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องใน
ลักษณะ ทำไป เรียนรู้ไป ปรับเปลี่ยน
มุมมอง วิธีคิด วิธีทำงาน อันเกิดจาก
การได้ปฏิบัติจริง เรียนรู้อย่างถ่องแท้
เป็นกระบวนการต่อเนื่องเพื่อให้ได้
คุณภาพใหม่ของการพัฒนาการที่จะตอบ
สนองต่อการเปลี่ยนแปลง ที่ถาโถมเข้า
มาอย่างไม่หยุดยั้ง

แผนฯ 9 เกิดจากการมีส่วนร่วม ของประชาชน

เรื่องดังกล่าวหากปล่อยให้เกิด
เองตามธรรมชาติคงสายเกินไป นับเป็น
ความลงตัวและสอดคล้องกับสถานการณ์
ในประเทศและแนวโน้มกระแสการ
เปลี่ยนแปลงของโลกในอนาคต นักคิด
ผู้นำสาขาอาชีพต่าง ๆ ได้ร่วมกันจัดทำ
แผนพัฒนา ฉบับที่ 9 ขึ้นมา โดยมี
กระบวนการจัดทำแผนที่เกิดจากการมี
ส่วนร่วมของประชาชนอย่างเข้มข้น
คิดอ่านร่วมกันตั้งแต่ต้นเกือบ 20,000 คน
เรียกได้ว่าทำให้ “เนียนขึ้น” กว่าแผน
ฉบับที่ผ่านมา ผู้เขียนมองว่าประเทศไทย
มีจุดแข็งและโอกาสสำคัญอย่างน้อยก็
มีแนวทางการพัฒนาประเทศระยะยาว 10 ปี
เป็นทิศทางเดียวกันซึ่งได้แก่ ช่วง พ.ศ.
2540 - 2544 ในระยะของแผนพัฒนา
ฉบับที่ 8 นับเป็นช่วงเวลาวางรากฐาน
และเรียนรู้ปรับตัวจากการปฏิบัติบน
แนวคิดใหม่ที่เน้น “คนเป็นศูนย์กลาง
ของการพัฒนา” สำหรับช่วง พ.ศ. 2544
- 2549 เป็นช่วงแผนพัฒนา ฉบับที่ 9
ซึ่งมีปัจจัยเอื้อต่อการขับเคลื่อนการ
พัฒนาประเทศไปสู่ “การพัฒนาที่ยัง
ยืน และความอยู่ดีมีสุขของคนไทย”

อยู่มาก เช่นผลงานและกระบวนการทำ
งานในลักษณะที่ใช้กระบวนการมีส่วนร่วม
ร่วมของประชาชนที่สืบทอดมาจาก
แผนพัฒนาฉบับที่ 8 มีให้เห็นเป็นรูป
ธรรมอยู่ทั่วประเทศ แนวนโยบายของ
รัฐบาล และการดำเนินงานตาม
รัฐธรรมนูญ ปี พ.ศ. 2540 รวมทั้งใน
ตัวของแผนพัฒนา ฉบับที่ 9 เอง ที่ยัง
ยึดการพัฒนาแบบองค์รวมเน้นคนเป็น
ศูนย์กลางและยังโน้มรับปรัชญาของ
เศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเป็นหลักยึดใน
การก้าวเดินในทุกขั้นตอนและทุกระดับ
ของการแปลงแผนพัฒนาฉบับที่ 9
สู่การปฏิบัติที่เน้นทางสายกลาง
ความพอประมาณ และความมีเหตุผล

“
ประเทศไทย มีจุดแข็ง
และโอกาสสำคัญอย่างน้อย
ก็มีแนวทางการพัฒนาประเทศ
ระยะยาว 10 ปี
เป็นทิศทางเดียวกัน

”

ตัวอย่างการระดมสมองหาจุด
เด่นของแผนพัฒนา ฉบับที่ 8-9 จาก
การประชุมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง การ
สื่อสารเพื่อการเปลี่ยนแปลง ภายใต้
โครงการสร้างสรรค์พลังแผ่นดินฯ วันที่
18-21 เมษายน 2545 ณ โรงแรมเจมส์
ลอร์ด ศาลาฯ จังหวัดนครปฐม

โครงการสร้างสรรค์พลังแผ่นดิน เพื่อการพัฒนาประเทศแบบ องค์รวม

การขับเคลื่อนแผนพัฒนา ฉบับ
ที่ 9 สู่การปฏิบัติ มีแนวทางปรากฏอยู่
ในบทที่ 9 ของแผนฯ ซึ่งมีชื่อว่า “การ
บริหารการเปลี่ยนแปลงเพื่อการแปลง

แผนไปสู่การปฏิบัติและการติดตาม
ประเมินผล” ซึ่งภายหลังจากที่คณะ
รัฐมนตรีได้มีมติให้ความเห็นชอบกรอบ
วิสัยทัศน์และทิศทางของแผนพัฒนา
ฉบับที่ 9 เมื่อวันที่ 1 สิงหาคม 2543 แล้ว
สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการ
เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้จัดทำ
โครงการสร้างสรรค์พลังแผ่นดินให้เป็น
ไปตามแนวทางการพัฒนาประเทศ
แบบองค์รวมที่เน้นคนเป็นศูนย์กลางใน
การพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนา
ฉบับที่ 8-9 เสนอต่อคณะรัฐมนตรี

ให้ความเห็นชอบเมื่อ วันที่ 19 ธันวาคม 2543 และนายกรัฐมนตรี พันตำรวจโท ดร.ทักษิณ ชินวัตร ให้ความเห็นชอบ ในการสนับสนุนงบกลางหมวดเงินอุดหนุนทั่วไป จำนวน 19,618,738 บาท ให้กับสำนักงานคณะกรรมการพัฒนา การเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเพื่อ สนับสนุนการดำเนินงานตามโครงการฯ ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2544 และสำนักงานฯ ได้มอบหมายให้มูลนิธิพัฒนาไท ซึ่งตั้งขึ้นตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 23 กรกฎาคม 2539 รับผิดชอบดำเนินการ โดยมีวัตถุประสงค์สนับสนุนและ ส่งเสริมการวางแผนพัฒนาประเทศใน ลักษณะที่เป็นองค์รวม สร้างการแปลง แผนออกสู่ภาคปฏิบัติโดยเน้นให้คน เป็นศูนย์กลาง เพื่อรับเป็นองค์กร ดำเนินการตามโครงการสร้างสรรค์พลัง แผ่นดินฯ เพื่อความคล่องตัวและ รวดเร็วในการเบิกจ่ายเนื่องจากใกล้ ระยะเวลาปีงบประมาณ

มูลนิธิพัฒนาไทดำเนินงาน โครงการสร้างสรรค์พลังแผ่นดิน

ผู้เขียนอยากจะเรียนให้ทราบถึง การที่มูลนิธิพัฒนาไทได้เข้ามามีบทบาท ในการบริหารโครงการสร้างสรรค์พลัง แผ่นดินฯ เนื่องจากในช่วงเวลาการจัด เตรียมแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 ราวเดือน

มิถุนายน 2543 มูลนิธิพัฒนาไท ได้ให้ การสนับสนุนการจัดประชุมระดมความคิด ณ พัทยา จังหวัดชลบุรี นักวิชาการ ที่เข้าร่วมประชุมประกอบด้วย ศาสตราจารย์นายแพทย์ประเวศ วะสี นายแพทย์วิจารณ์ พานิช คุณไพฑูริย์ วัฒนศิริธรรม คุณธรรมรักษ์ การพิศิษฐ์ คุณชัยวัฒน์ ธีระพันธ์ รองศาสตราจารย์ ดร. อนุชาติ พวงสำลี รองศาสตราจารย์ ดร. เยาวรัตน์ พลายน้อย ดร.ปาริชาติ สถาปิตานนท์ สโรบล และ ดร.พัฒนา พงษ์ จาติเกตุ ได้ข้อสรุปเบื้องต้นในการ ขับเคลื่อนแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 ซึ่ง ต่อมาได้พัฒนาเป็นโครงการสร้างสรรค์ พลังแผ่นดินฯ ซึ่งผู้เขียนจะได้กล่าวถึง จุดเน้นของโครงการ รายละเอียดและ ข้อค้นพบต่าง ๆ เป็นตอนๆ อย่างเป็น ลำดับต่อไป

กล่าวโดยสรุป **โครงการ สร้างสรรค์พลังแผ่นดิน มุ่งสร้าง กระบวนการเรียนรู้เพื่อการแปลง**

แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 ไปสู่การ ปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง เป็นการสร้างให้ รู้เนื้อหาจากความรู้ที่มีอยู่อย่างกว้าง ขวาง สร้างให้มีวิธีการเรียนรู้ในเชิงร่วม คิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ สร้างสรรค์ ให้เกิดการเปลี่ยนกระบวนทัศน์จาก ภาวราชการที่เป็นผู้ทำเองทั้งหมด

“

มูลนิธิพัฒนาไทย
มีวัตถุประสงค์สนับสนุน
และส่งเสริมการวางแผน
พัฒนาประเทศ
ในลักษณะที่เน้นองค์รวม
การแปลงแผนออกสู่
ภาคปฏิบัติโดยเน้นให้คน
เป็นศูนย์กลาง

”

เป็นการสร้างเครือข่ายและเป็นกลไกถนัด มิตรกับฝ่ายต่างๆ เพื่อดำเนินการร่วมกัน ตลอดจนการสร้างให้เป็นนิสัย เกิดการ เปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมไปสู่องค์กรต่างๆ ทั่วประเทศ

เรื่องสำคัญๆ ที่โครงการนี้จะต้อง ผลักดันได้แก่การสร้างวิทยาการ กระบวนการเพื่อสนับสนุนนโยบาย รัฐบาล การแปลงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 ไปสู่การปฏิบัติ และการจัดทำแผน ชุมชนทั่วประเทศ การพัฒนาด้านวิชา การเพื่อสร้างองค์ความรู้ในการเรียนรู้ แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 และการแปลง แผนสู่ภาคปฏิบัติ การพัฒนากลไกจาก การเรียนรู้และวางแผนปฏิบัติร่วมกัน การพัฒนาข้อมูล ข่าวสารและระบบ เครือข่ายทุนทางสังคม รวมทั้งการเผย แพร่และประชาสัมพันธ์นโยบายรัฐบาล และการแปลงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 สู่การปฏิบัติ
